

Moralsk opprusting er demokratiets vei

Det vi kaller demokrati, er ofte ikke annet enn slapp, kultivert egoisme. — En relativ moral skaper moralsk 5.-kolonne

Professor Eilif Skards foredrag i Foreningen Norden

Mot diktaturet og de aktive minoriteter må vi sette en moralsk opprusting. Demokratiet må ta offensiven. Moralsk oppløsning er den beste grobunn for de totalitære ideologier. — Det var hovedpunktene i det foredrag professor Eilif Skard holdt i teatret i går og som han har kalt «Forpliktende demokrati».

Om situasjonen i verden i dag sa foredragsholderen som Churchill etter Dunquerque at den var stimulerende. Den oppfordrer oss alle til å sette inn alt vi evner i kampen mot det onde i verden.

De siste 14 dagene har forandret verdenssituasjonen, men mer enn noe annet har de forandret menneskenes innstilling. Et høytstående demokrati er ødelagt for våre øyne og med velkjente midler. Vi har gjort den oppdagelse at diktaturet alltid er det samme. Atselgribbene fra øst er ikke til å skjelve fra de germanske rovfugler. Men vi må ikke stoppe med å konstatere dette.

Den største fare er angsten i oss selv, og den må bekjempes. Vårt demokrati må bli personlig forpliktende. Det har vært på defensiven, men nå må det tilrive seg offensiven. Det er tre ting vi har å gjøre: lære å kjenne situasjonen, finne en plattform for kampen for gjenreisning, og endelig må enhver finne sin plass i denne kampen.

Det kjennes som det er lenge siden de lyse maldager i 1945. I dag er det flere forvillede og sultne mennesker enn noen sinne i historien. 2-3 år etter den krig som

skulle avskaffe diktaturet, er Europa igjen en valplass for en idé-kamp som ikke gir krigen noe etter i voldsomhet.

Diktaturet søker å fyre opp under misnøyen i hungerstatene. Det arbeider diplomatisk, hvis en kan kalle de plumpe tiltak til å skape splid på alle konferanser for diplomati. Det kjemper også militært. Men farligst av alt er dets ideologiske våpen. Rundt omkring i Europa agiteres det i dag for mål som bare kan realiseres ved femtekolonner og krig og som vil føre til et nytt helvede. Det er de hemmelige fiender og våpen som er de verste.

Man forsøker å rette ungdommens interesse ensidig mot det seksuelle. Man sår splid, hat og misnøye, undergraver hjemmene og skaper splittelse i arbeidslivet. Det begynner så vakkert med samarbeid, fortsetter med infiltrasjon og ender med naken brutalitet.

Vi har sett metodene før, i 30-årenes politikk. Den gang lullet vi oss inn i en blåøyet framtidstro og trodde demokratiet var noe vi kunne få gratis. Det var ren ønsketenking. Vi nektet å se det ondes makt i verden.

Kulturgodene er først og fremst basert på moralske verdier. I verdenskampen er det den moralske gehalt, ikke de materielle forhold som er avgjørende. Det materialistiske syn har spillet dundrende fallitt. Vi er kommet til erkjennelse av at personlighetene spiller en avgjørende rolle til godt og ondt. Mennesket og dets ansvar er det sentrale. Med individenes moral

står og faller demokratiet.

Hva er det som er demokratiets svakhet? Det er mangelen på noe som kan føre menneskene til kamp for det. Det er blitt en tomhet i menneskenes sinn etter avkristningen i det siste århundre, og menneskets uhyre trang til dyrkelse har funnet uverdige formål. Finnes det da noen samlet demokratisk ideologi? Det vi kaller demokrati er ofte ikke annet enn slapp, kultivert egoisme. Men demokratiet kommer ikke av seg selv. Det krever ærlighet, altruisme, hjelpsomhet, nestekjærlighet og samarbeid, kort sagt — de kristne grunnverdier. En relativ moral kan bare tjene uretten. Menneskeverdet er noe absolutt.

Vi må spørre oss selv: Er vi sanne demokrater i vårt daglige liv? Den dag jeg betaler skatt, er en bedre prøve på mitt demokratiske sinne-

Forts. side 4.

Fedrelandsvommen
10 Mars 1948.

Moralsk opprustning —

(Forts. fra side 1)

lag enn den dag jeg går til valgurnen. Skaper jeg samfølelse og tillitsfullt samarbeid omkring meg, i mitt hjem og på arbeidsplassen? Lager vi et så varmt fellesskap at vi kan hindre folk i å bli fanget inn av den totalitære ideologi?

Den avgjørende kamplinje går ikke mellom partier og klasser, eller mellom U. S. A. og Sovjet. Det avgjørende er den skarpe moralske skillelinje som går gjennom skoler, bedrifter, hjem. Vi må skape saklige, enige og samarbeidende mennesker. Moralsk kaos lager moralsk femtekolonne og bunkers for diktaturet.

Taleren roste statsminister Gerhardsens klare standpunkt overfor kommunistene da han uttalte: De må bekjempes, men ikke med sine egne våpen. Hvilke våpen skal vi da bruke?

Taleren trodde på den moralske opprusting som botemidlet. Den betyr intet mindre enn demokratiets vei i dag. Den representerer en hær av idéer på marsj og er svaret på vår tids bunnløse politiske og moralske nød. Nazistene var så redd den moralske opprusting fordi de her traff en bestemt minoritet som de visste hadde større motstandskraft i sitt kristne fellesskap.

Diktaturets framgang beror på demokratenes dørskhet. Noen må begynne å aktivisere demokratiet, og hvorfor ikke vårt folk? Et lite folk med en stor tro kan forandre hele historien. Vårt mål er noe mer enn å overvinne en øyeblikkelig fare. Vi må skape en verden, hvor de voksne skal arbeide i trygghet og frihet og barna kan vokse opp i sorgløs lek. Vi må se et mål og finne en plan og arbeide på dette i det daglige liv. Vi må gjøre hver skole, hvert hjem og hver arbeidsplass til et kraftsentrum for det sanne demokrati.

Ordfører Grønningsæter bar fram en varm takk for foredraget som ble mottatt med kraftig applaus.